

OMA LIKUMS. C++ DATU TIPI. MIRKŠKINĀŠANA

1.1 Elektrotehnika

Oma likums:

Elektriskā ķēdē $I = U/R$, kur U ir *spriegums* (piemēram, 5 V jeb 5 volti), R ir *pretestība* (piemēram, 220 Ω jeb 220 omi). Tad I ir *strāvas stiprums* (piemēram, $I = 5/220$ jeb 0.023 A jeb 0.023 ampēri).

Citi Oma likuma varianti:

Ja strāvas stiprums I un pretestība R ir zināmi, tad var atrast *potenciālu starpību* jeb *sprieguma kritumu* uz šīs pretestības: $U = IR$. Tas ir tas pats Oma likums, pierakstīts ar reizinājumu nevis dalījumu. Ja zināms spriegums un strāva, var atrast pretestību: $R = U/I$.

Piemērs 1:

- Elektrisku ierīci ar diviem poliem, kura māk radīt noteiktu spriegumu jeb potenciālu starpību (vienreizlietojama baterija ar 1.5 V, atkaluzlādējama baterija ar 1.2 V vai Arduino plate ar 5 V) sauc par *strāvas avotu*.
- Elektrisku ierīci ar diviem izvadiem un fiksētu pretestību sauc par *rezistoru*. (Komplektā ir rezistori ar pretestību 220 Ω .)
- Elektrisku ierīci ar diviem izvadiem, kurai vienā virzienā ir ļoti maza pretestība, bet pretējā virzienā ir ļoti liela pretestība (strāvu šajā virzienā cauri nelaiž) sauc par *diodi*. Dažas diodes izstaro gaismu - un tās tad sauc par gaismas diodēm (jeb LED – *light-emitting diode*).

Analoģija:

Ja iztēlojamies elektrisko strāvu kā ūdeni, tad:

- strāvas stiprums* (ampēri) līdzinās ūdens plūsmas ātrumam (piemēram, kubikmetri sekundē),
- spriegums* (volti) līdzinās ūdenskrituma augstumam vai (slēgtā trubā) ūdens spiedienam.
- Rezistors līdzinās trubas sašaurinājumam, caur kuru ūdenim grūtāk plūst cauri.
- Diode līdzinās vārstam, kurš laiž ūdeni cauri tikai vienā virzienā (un pretējā virzienā aizkrīt ciet).

Elektriskā strāva vienmēr plūst no plusa (+) uz mīnusu (-). (Negatīvi lādētie elektroni strāvas vadiņos faktiski pārvietojas pretēji elektriskās strāvas virzienam.)

Virtnes slēgums:

Ja virknē saslēdz divas pretestības R_1 un R_2 (rezistorus, diodes vai jebko citu), tad kopīgā ķēdes pretestība ir $R = R_1 + R_2$.

Piemērs 2:

Pieņemsim, ka elektriskā ķēdē (ar kopīgo spriegumu 5 V) ir virknē saslēgts viens rezistors un viena gaismas diode ar nulles pretestību un maksimālo strāvas stiprumu 20 mA (miliampēri) un ar sprieguma kritumu 2 V. Atrast, kādai jābūt rezistora pretestībai, lai diode nepārsniegtu maksimālo strāvas stiprumu.

Atrisinājums:

Apzīmējam sprieguma kritumu uz diodes ar $U_1 = 2 \text{ V}$ un sprieguma kritumu uz pretestības ar U_2 . Izpildās vienādība: $U = U_1 + U_2$. Tāpēc sprieguma kritums uz rezistora ir $U_2 = 5 \text{ V} - 2 \text{ V} = 3 \text{ V}$. Dalām to ar maksimāli atļauto strāvu jeb $20 \text{ mA} = 0.020 \text{ A}$. Iegūstam $R = U_2/I = 3/0.020 = 150 \Omega$ jeb 150 omi . (Kastītēs atrodamās pretestības ir 220 omi , bet arī tās var izmantot - strāva caur diodi šajā gadījumā būs vēl mazāka.)

1.2 1.praktiskais darbs: Blink

Vajadzīgās detaļas:

Arduino kontrolieris, USB vads (adapteris no USB-A uz USB-B).

1. Palaist Arduino IDE. Atvērt izvēlni **File > Examples > 01.Basics > Blink**.
2. Izvilkt no kastītes kontrolieri un USB vadu. Vienu USB galu pievienot datoram, otru galu pievienot Arduino kontrolierim. Pārliecināties, ka kontrolieris ieslēdz diodi **ON**.
3. Uzstādīt kontroliera tipu un portu. Arduino IDE atvērt **Tools > Board > Arduino AVR Boards > Arduino Uno** un arī **Tools > Port > usb.serial** (vai **Tools > Port > Com**, ja nav minēts USB).
4. Kompilēt programmiņu ar **Sketch > Verify/Compile**.
5. Nosūtīt programmiņu uz Arduino: **Sketch > Upload**. Pārliecināties, ka lampiņa **L** (vēl viena diode uz Arduino plates) sāk mirkšķināt, ik pēc sekundes ieslēdzoties vai izslēdzoties.

```

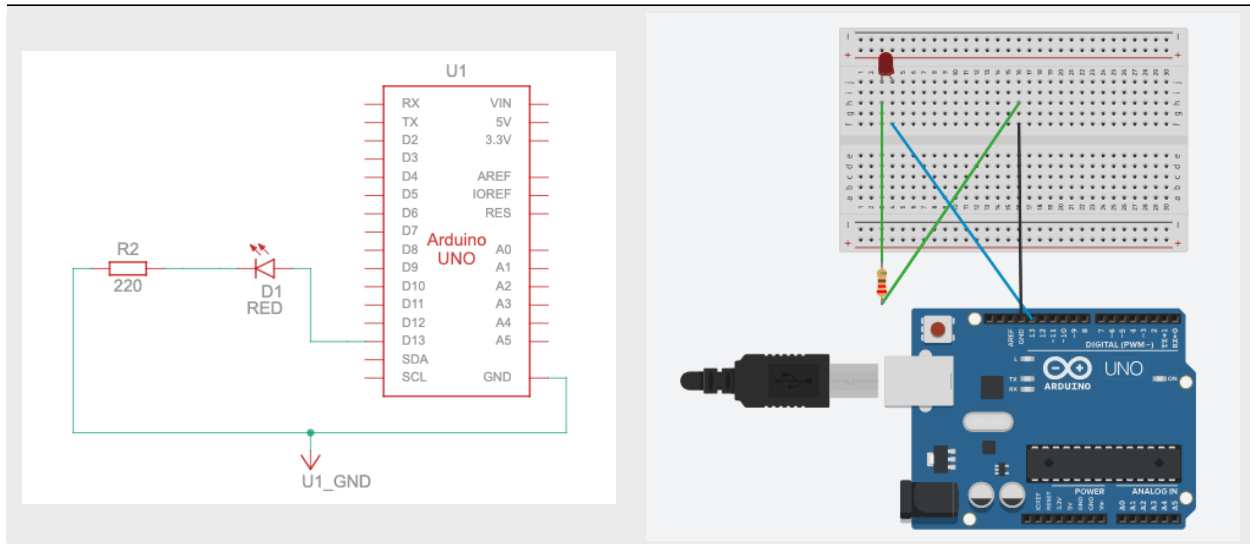
1 void setup() {
2   // initialize digital pin LED_BUILTIN as an output.
3   pinMode(LED_BUILTIN, OUTPUT);
4 }
5
6 // the loop function runs over and over again forever
7 void loop() {
8   digitalWrite(LED_BUILTIN, HIGH); // turn the LED on (HIGH is the voltage level)
9   delay(500);                      // wait for a second
10  digitalWrite(LED_BUILTIN, LOW);   // turn the LED off by making the voltage LOW
11  delay(500);                      // wait for a second
12 }
```

1.3 C++ sintakse

Arduino skriptus parasti pieraksta valodā C++, bet failu vārdiem dod paplašinājumu `.ino`. Piemēram, skriptam `Blink.ino` ir jāatrodas direktorijā `Blink\Blink.ino`. Šie skripti nav pilnvērtīgas C++ programmas – tām nav `main()` funkcijas, bet šos skriptus izsauc Arduino sistēma.

1.4 2.praktiskais darbs: Ārēja LED diode

Šajā darbā nemainīsim scenāriju, bet pievienosim ārēju diodi.

1. Atvienot Arduino kontrolieri no USB vada.
2. Saslēgt attēlā redzamo ķēdi. **Uzmanību!** Pārliecinieties, ka diode un rezistors ir saslēgti virknē. Tas ir veids, kā nepārsniegt maksimālo strāvas stiprumu uz ārējās LED diodes.
3. Pievienot Arduino kontrolieri USB vadam. Pārliecināties, ka tagad mirkšķinās gan mazā diode **L** uz Arduino plates, gan arī F5 gaismas diode, kas piedalās mūsu ķēdē.

1.5 3.praktiskais darbs: Rakstīšana uz seriālo portu

1. Saslēgt ķēdi ar potenciometru sekojoši: * Atvienot vadus no Arduino uz ārējo gaismas diodi LED, * Potenciometra **GND** kontaktu savieno ar Arduino **GND**, * Potenciometra **VCC** kontaktu savieno ar Arduino **5V**, * Potenciometra **OTA** kontaktu savieno ar Arduino **A0**.
2. Izveidot jaunu skriptu

```

1  const int pinAnalog = A0;
2
3  void setup(void) {
4      Serial.begin (9600);
5  }
6
7  void loop(void) {
8      int valInt = analogRead(pinAnalog);
9      double valU = valInt * 5. / 1024;
10     Serial.print(valInt);
11     Serial.print(" ");
12     Serial.println(valU , 2);
13     delay(100);
14 }

```

3. Sakompilēt un nosūtīt šo skriptu uz Arduino. Novērot strauju **RX** (seriālā porta) lampiņas mirkšķināšanu.
4. No Arduino IDE atvērt **Tools > Serial Monitor**. Pārliecināties, ka uz datora ekrāna parādās skaitļi (veseli skaitļi no 0 līdz 1023 un arī voltu vērtības no 0.0 līdz 5.0). Pārvietot potenciometra regulatoru un novērot kā vērtības mainās.
5. No Arduino IDE atvērt **Tools > Serial Plotter**. Arī pārvietot potenciometra regulatoru un novērot kā mainās attēlotais grafiks.
6. Izmainīt Arduino skripta kodu: Aizstāt tur esošajā izteiksmē `double valU = valInt * 5. / 1024` skaitli 5. ar vienkārši 5 (bez punkta beigās).
7. No jauna atvērt **Tools > Serial Monitor** un novērot tur redzamās sprieguma vērtības. Kādi skaitļi tur tagad parādās? Vai šīs vērtības ir pareizas?

1.6 Uzdevumi

Definīcija:

Frekvenci (piemēram, mirkšķināšanas biežumu) mēra hercos. Piemēram, 50 Hz jeb 50 hercu frekvence nozīmē, ka kaut kas atkārtojas 50 reizes sekundē.

1.uzdevums:

Daži cilvēki ir jūtīgi pret signāllampiņu mirkšķināšanu noteiktās frekvencēs ([Photosensitive Epilepsy](#)). Īpaši problemātiskas ir 15 līdz 20 hercu frekvences. Kā jāizvēlas abi gaidīšanas laiki izsaukumos `delay(millisseconds)`, lai iegūtu šādu nekomfortablu diodes mirkšķināšanas frekvenci? Izmainiet Arduino skriptu `BlinkF5.ino` no 2.praktiskā darba, lai sarkanā diode radītu šo frekvenci.

2.uzdevums:

Izveidot ķēdi, kur gaismas diode sāk mirkšķināt tikai tad, kad potenciometrs ir aizbīdīts pāri pusei. To var pārbaudīt divos veidos:

- Skaitlis, ko nolasa no analogās ieejas A0 (`int valInt = analogRead(pinAnalog)`) ir virs 512 (t.i. pārsniedz 1023/2 jeb pusi no maksimālās vērtības).
- *Potenciālu starpība* starp GND un OTA kontaktiem ir vismaz 2.5 V.

Jums var noderēt “if” operators. Piemēram,

```
if (valInt >= 512) {
    digitalWrite(ledPin, HIGH); // Ieslēdz diodi
    delay(1000);                // Gaida 1 sekundi
    digitalWrite(ledPin, LOW);  // Izslēdz diodi
    delay(1000);                // Gaida 1 sekundi
}
else {
    digitalWrite(ledPin, LOW);  // Izslēdz diodi
    delay(1000);                // Gaida 1 sekundi
}
```

Pabeigt šo skriptu. Saslēgt ķēdi tā, lai tajā būtu potenciometrs (starp GND un 5V kontaktiem), kura izvads OTA raksta uz Arduino kontaktu A0. Pieslēgt arī LED diodi starp GND un D13 kontaktiem. (Faktiski – sakombinēt 2. un 3. praktisko darbu).

3.uzdevums:

Vai ir iespējama tāda ķēde un Arduino skripts, kas ieslēdz diodi un pēc tam maina uz tās padoto spriegumu ar potenciometru robežās no 0 V līdz 2 V?